

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Затверджено
наказом ректора

від 20.11.2017 № 1701-1/478

Ректор

[Signature]
В.С. Бакіров

ТИМЧАСОВИЙ СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
(шостий рівень НРК України)

СТУПІНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ Бакалавр

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 01 Освіта

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)

ПРЕДМЕТНА СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 014.07 Середня освіта (Географія)

Схвалено Вченою радою університету « 06 » листопада 2017 року,
протокол № 15

I. Преамбула

Тимчасовий стандарт підготовки кваліфікацій України)	<u>бакалавра (шостий рівень Національної рамки</u>
Галузь знань – 01 Освіта, спеціальність – 014 Середня освіта, Предметна спеціальність 014.07 Середня освіта (Географія).	
за освітніми програмами	<u>«Географія, Природознавство та спортивно-туристська робота», «Географія. Економіка. Краєзнавчо-туристична робота»</u>
Тип диплому	<u>одиничний</u>
Обсяг програми	<u>240 кредитів ЄКТС</u>
Нормативний термін навчання	<u>3 роки 10 місяців (на основі повної загальної середньої освіти)</u>

II. Загальна характеристика

2.1 <i>Рівень вищої освіти</i>	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти (шостий рівень НРК України)
2.2 <i>Ступінь вищої освіти</i>	Бакалавр
2.3 <i>Галузь знань</i>	01 Освіта
2.4 <i>Спеціальність</i>	014 Середня освіта
2.5 <i>Предметна спеціальність</i>	014.07 Середня освіта (Географія)
2.6 <i>Обмеження щодо форм навчання</i>	Відсутні
2.7 <i>Освітня кваліфікація</i>	Бакалавр середньої освіти (за предметною спеціальністю «Географія»). Географія, Природознавство та спортивно-туристська робота; Бакалавр середньої освіти (за предметною спеціальністю «Географія»), Географія, економіка, краєзнавчо-туристична робота;
2.6 <i>Професійна кваліфікація</i>	Порядок присвоєння професійної кваліфікації визначається органом, який затвердив відповідний професійний стандарт. До введення професійного стандарту й початку роботи органу, який присвоює професійну кваліфікацію, за умов успішної підсумкової атестації, вищим навчальним закладом присвоюється професійна кваліфікація «Вчитель географії»
2.7 <i>Кваліфікація в дипломі</i>	Бакалавр середньої освіти (за предметною спеціальністю «Географія»), Географія, Природознавство та спортивно-туристська робота. Вчитель географії. Бакалавр середньої освіти (за предметною спеціальністю «Географія»). Географія, економіка, краєзнавчо-туристична робота. Вчитель географії.
2.8 <i>Опис предметної області</i>	
- <i>Об'єкт вивчення:</i>	Освітньо-виховний процес у закладах середньої освіти (за предметною спеціальністю «Географія»)
- <i>Цілі навчання:</i>	Високопрофесійна теоретична та практична підготовка з

	базових фахових знань для виконання професійних завдань та обов'язків прикладного характеру в галузі сучасної освіти, зумовлені закономірностями й особливостями сучасної теорії та методики навчання географії, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов
- <i>Теоретичний зміст предметної області:</i>	Знання щодо будови, складу, розвитку геосфер Землі, явищ і процесів, що в них відбуваються. Базові знання з природничих і суспільних наук, інформаційних технологій в обсязі, необхідному для формування предметних компетентностей з географії, теоретичні основи наук про освіту, психології, методики навчання в освітніх закладах.
- <i>Методи, методики та технології:</i>	Методи географічних наук (польових досліджень та обробки географічної інформації, у тому числі з використанням інформаційних технологій). Методики освітніх наук і психології з організації освітньо-виховного процесу. Методика формування предметних компетентностей з географії в середніх загальноосвітніх навчальних закладах
- <i>Інструменти та обладнання:</i>	Обладнання та устаткування, необхідне для польового/лабораторного дослідження складу, будови і властивостей геосфер та їхніх компонентів, технічні засоби навчання, джерела інформації для формування предметних компетентностей з географії в процесі навчання здобувача і необхідних в освітньому процесі з географії в школі.
2.8 <i>Академічні права випускників</i>	Продовження навчання на другому рівні вищої освіти. Набуття часткових кваліфікацій за іншими спеціальностями в системі післядипломної освіти.
2.9 <i>Працевлаштування випускників</i>	Основна (базова) середня школа та заклади позашкільної освіти учнівської молоді.

3. Обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти

- 3.1 Обсяг освітньої програми бакалавра:
- на базі повної загальної середньої освіти з терміном навчання 11 років становить 240 кредитів ЄКТС;
  - на базі повної загальної середньої освіти для іноземних студентів становить 240 кредитів ЄКТС;
  - на базі ступеня молодшого спеціаліста (молодшого бакалавра) становить 120-180 кредитів ЄКТС у залежності від фахової підготовки.
- Мінімум 50% обсягу освітньої програми має бути спрямовано на забезпечення загальних та спеціальних (фахових) компетентностей за спеціальністю і предметною спеціалізацією, визначених стандартом вищої освіти.
- Мінімальний обсяг практик: навчальних – 10 % обсягу освітньої програми, виробничих (педагогічних) – 5 % обсягу освітньої програми.

IV. Перелік компетентностей випускника

- 4.1 *Інтегральна компетентність*   Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності вчителя географії із застосуванням сучасних теорій та методів географічної та освітніх наук, із використанням комплексу міждисциплінарних даних, за умов недостатності інформації та невизначеністю педагогічних умов організації освітньо-виховного процесу в основній (базовій) школі

- 4.2 *Загальні компетентності*
1. Знання й розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
  2. Здатність використання сучасних, у т.ч. інформаційних технологій, навички застосування програмних засобів;
  3. Здатність діяти на засадах етичних мотивів, соціально відповідально і свідомо;
  4. Здатність вчитися і бути сучасно освіченим, усвідомлювати і оволодівати можливістю навчання впродовж життя;
  5. Здатність до письмової й усної комунікації державною мовою;
  6. Здатність використовувати знання іноземної мови в освітній діяльності;
  7. Здатність до ділових комунікацій у професійній сфері, знання етики ділового спілкування, навички роботи в команді;
  8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
  9. Здатність до використання знань в практичній ситуації, до адаптації та дії в новій ситуації.
- 4.3 *Спеціальні (фахові) компетентності*
1. Здатність демонструвати знання про структуру географії, предмет її дослідження, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії розвитку, значення для суспільства.
  2. Здатність застосовувати базові знання з природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі, геосфер, материків і океанів, України, природних і суспільних територіальних комплексів.
  3. Здатність використовувати поняття, концепції, парадигми, теорії географії для комплексної характеристики географічних явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, в межах України, локальному).
  4. Здатність належно використовувати географічну термінологію, ефективно і вільно передавати географічні ідеї, принципи і теорії письмовими, усними та візуальними засобами.
  5. Здатність виконувати польові дослідження природних і суспільних об'єктів та процесів, педагогічні дослідження, інтерпретувати отримані результати досліджень, застосовувати їх у професійній діяльності.
  6. Здатність застосовувати набуті географічні і психолого-педагогічні компетентності, знання сучасних методик і освітніх технологій для формування в учнів загальних і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків географії відповідно до вимог державного стандарту.
  7. Уміння організувати роботу учнів за рівнями засвоєння навчального матеріалу та застосовувати методи діагностування навчальних досягнень учнів з географії, здійснювати педагогічний супровід процесів соціалізації та професійного самовизначення учнів, підготовки їх до вибору життєвого шляху.
  8. Здатність до комплексного планування, організації та здійснення навчальних проєктів, підготовки аналітичної звітної документації та презентацій.
  9. Здатність до комунікації зі спільнотами, уміння організувати комунікацію учнів, створювати рівноправне, справедливе освітнє середовище.
  10. Здатність вивчати психологічні особливості засвоєння учнями на-

вчальної інформації з метою діагностики, прогнозу ефективності та корекції освітньо-виховного процесу у середній школі.

11. Здатність розуміти, пояснювати взаємозв'язки у ландшафтах, особливості фізико-географічних об'єктів у геосферах.

12. Здатність пояснювати закономірності територіальної організації суспільного виробництва, просторових процесів та форм організації життя людей у світі, його регіонах та країнах.

13. Здатність усвідомлювати сутність взаємозв'язків між природним середовищем та людиною, розуміти та пояснювати стратегію сталого розвитку людства.

14. Здатність встановлювати роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних чинників її розвитку, аналізувати і пояснювати особливості геопросторової організації природи, населення і господарства України.

15. Здатність реалізовувати краєзнавчий підхід на уроках географії, у позакласній та позашкільній діяльності.

V. Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання

Програмні результати навчання:

Результати навчання. Здобувач вищої освіти повинен бути здатним:

Знання і розуміння:

- *знає та розуміє* основні теорії та положення природничих, суспільних і точних наук в обсязі, необхідному для засвоєння географічних дисциплін;
- *базові знання* природничо-географічних наук: об'єктно-предметна область, поняттєво-термінологічний апарат, теорії і концепції, закони і закономірності, методи дослідження, історія розвитку тощо;
- *базові знання* суспільно-географічних наук: об'єктно-предметна область, поняттєво-термінологічний апарат, теорії і концепції, закони і закономірності, методи дослідження, історія розвитку тощо;
- *знає* географічну термінологію та номенклатуру;
- *базові знання* з фізичної географії України і світу;
- *базові знання* з економічної та соціальної географії України і світу;
- *описує* основні механізми функціонування природних і суспільних територіальних комплексів, окремих її компонентів, класифікує зв'язки і залежності між компонентами, знає причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них;
- *пояснює* просторову диференціацію географічної оболонки і географічного середовища на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях;
- *пояснює* зміни, які відбуваються у географічному середовищі під впливом природних і антропогенних чинників, формулює наслідки і детермінанти в контексті концепції сталого розвитку людства;
- *може* збирати, обробляти, аналізувати і систематизувати наукову та технічну інформацію для вирішення географічних завдань під час освітнього процесу;
- *знає* сучасні теоретичні та практичні основи методики навчання географії в загальноосвітній школі;
- *знає* психолого-педагогічні аспекти навчання і виховання учнів.

Уміння:

- *аналізує* державний стандарт основної (базової) середньої школи і навчальні програми з географії та природознавства для планування і конструювання основних видів навчальної діяльності учнів;

- *застосовує* базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії, її теоретичні й емпіричні досягнення на рівні, що дозволяє інтерпретувати природно- та суспільно-географічні явища і процеси, пов'язувати та порівнювати різні погляди на проблемні питання сучасної географії;

- *вибирає і застосовує* основні методики та інструменти, які є типовими для різних галузей географії, виконує стандартні виміри і спостереження основних параметрів географічного середовища, необхідні для формування предметних компетентностей з географії в середніх загальноосвітніх навчальних закладах;

- *уміння* характеризувати регіони і ландшафти, пояснити їх особливості і взаємозв'язки, сформовані географічним положенням та іншими географічними чинниками;

- *встановлює* роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних чинників її розвитку;

- *володіє* основами професійної культури при підготовці та редагуванні текстів державною мовою з предметної спеціальності;

- *володіє* однією з іноземних мов на рівні, необхідному для роботи з навчально-методичною літературою зі спеціальності;

- *здійснює* відбір, аналіз, представлення і поширення географічної інформації, використовуючи різноманітні письмові, усні та візуальні засоби, картографічні методи (в тому числі – за допомогою інформаційних технологій);

- *формує* в учнів уміння користуватися географічною та картографічною мовою в навчальному процесі, застосовувати алгоритми користування картографічною продукцією при характеристиці окремих географічних об'єктів і територій;

- *застосовує* сучасні методики і технології, в тому числі і інформаційні, для забезпечення формування в учнів предметних компетентностей та для формування основ цілісної природничо-наукової картини світу;

- *уміє* самостійно вести польові фізико-географічні й суспільно-географічні дослідження, необхідні для організації практичних занять з географії в школі та для позашкільної краєзнавчої роботи;

- *застосовує* методи діагностування досягнень учнів, здійснює педагогічний супровід процесів соціалізації та професійного самовизначення учнів, підготовки їх до свідомого вибору життєвого шляху;

- *має навички* оцінювання непередбачуваних проблем у професійній діяльності і обдуманого вибору шляхів їх вирішення, здатний нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності;

- *дотримується сам* під час польових і виробничої практик, *та формує* в учнів екологічні цінності й відповідальне ставлення школярів до природи, повагу культурних цінностей і традицій місцевого населення під час краєзнавчих екскурсій і туристичних походів.

Комунікація:

- організовує співпрацю учнів та ефективно працює в команді (педагогічному колективі освітнього закладу, інших професійних об'єднаннях), визначає оптимальні шляхи організації учнівського колективу в різних видах діяльності;

- розуміє значення культури як форми людського існування, цінує різноманіття та мультикультурність світу і керується у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва.

Автономія і відповідальність

- самостійно організовує процес навчання упродовж життя і вдосконалює з високим рівнем автономності здобуті під час навчання предметні компетентності;

- забезпечує рівноправне, справедливе освітнє середовище, що сприяє навчанню всіх учнів, незалежно від їх соціально-культурно-економічних особливостей.

VI. Форми атестації здобувачів вищої освіти.

- 6.1. Форми атестації здобувачів вищої освіти
- Атестація здобувачів вищої освіти здійснюється у формі публічного захисту дипломної роботи бакалавра.
- 6.2. Вимоги до дипломної роботи
- Дипломна робота бакалавра є важливою частиною навчального процесу. Вона виконується за матеріалами, зібраними протягом практик, під час роботи в бібліотеках, власних досліджень. Дипломна робота повинна вміщувати аналіз літературних джерел (включаючи фондові та архівні) і результати самостійної роботи студента з матеріалом, зібраним і опрацьованим ним особисто. Дипломна робота передбачає проведення аналізу та прикладне дослідження об'єктів, процесів, актуальних проблем, вивченням яких займається освіта з географічної спеціальності. Обсяг та структура роботи встановлюється вищим навчальним закладом. Робота повинна перевірятися на наявність плагіату згідно з процедурою, визначеною системою забезпечення вищим навчальним закладом якості освітньої діяльності та якості вищої освіти. Анотація дипломної роботи, її зміст мають бути опубліковані на офіційному сайті вищого навчального закладу або його структурного підрозділу.

VII. Вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти

У ВНЗ повинна функціонувати система забезпечення вищим навчальним закладом якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості), яка передбачає здійснення таких процедур і заходів:

- 1) визначення принципів та процедур забезпечення якості вищої освіти;
- 2) здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм;
- 3) щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників вищого навчального закладу та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті вищого навчального закладу, на інформаційних стендах та в будь-який інший спосіб;
- 4) забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників мінімум 1 раз на 5 років;
- 5) забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів, за кожною освітньою програмою;
- 6) забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом;
- 7) забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації;
- 8) забезпечення ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових працях працівників вищих навчальних закладів і здобувачів вищої освіти;
- 9) інших процедур і заходів.

Система забезпечення вищим навчальним закладом якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості) за поданням ВНЗ оцінюється Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти або акредитованими ним незалежними установами оцінювання та забезпечення якості вищої освіти на предмет її відповідності вимогам до системи забезпечення якості вищої освіти, що затверджуються Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, та міжнародним стандартам і рекомендаціям щодо забезпечення якості вищої освіти.